

Καλλιεργώντας την Κουλτούρα του Αναστοχασμού και της Διερεύνησης στις Επαγγελματικές Κοινότητες Μάθησης

Θεωρία και πρακτικές αναστοχασμού και
διερεύνησης στην επαγγελματική μάθηση
εκπαιδευτικών

Λουκάς Λουκά, PhD.

Μοσχούλα Γεωργαλλή, MSc Can.

Γεωργία Πελεκάνου, PhD Can.

Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ARISTOTLE
UNIVERSITY
OF THESSALONIKI

European
University Cyprus
SOSCIEATH
The Center of Excellence in Research & Innovation
in Social Sciences, the Arts & Humanities

UNIVERSIDAD
DE MÁLAGA

Norwegian University of
Science and Technology

Pädagogische
Hochschule Weingarten

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Λίγα λόγια για το
πρόγραμμα

Επαγγελματικές
Κοινότητες Μάθησης
με δύο λόγια...

Αναστοχασμός
Εκπαιδευτικών:
Προ(σ)κλήσεις και
Λύσεις

Από τη θεωρία του
αναστοχασμού
στην πράξη

Διερεύνηση και ο
ρόλος της σε μία
Επαγγελματική
Κοινότητα Μάθησης

Από τη θεωρία της
Διερεύνησης
στην πράξη

Λίγα λόγια για το
πρόγραμμα

Leading and Facilitating Professional Learning Communities in Schools towards an Inquiry-based & Reflective Practice

- Χρηματοδοτημένο ERASMUS+ έργο (KA220-BW-23-36-153179)
- 3 έτη, Σεπτέμβριος 2023 – Αύγουστος 2026
- Στοχεύει στην ενίσχυση της σχολικής ανάπτυξης, της διδασκαλίας και της μάθησης εστιάζοντας στην επαγγελματική μάθηση και ανάπτυξη εκπαιδευτικών.
- Αξιοποιεί τις Επαγγελματικές Κοινότητες Μάθησης (ΕΚΜ) για τη βελτίωση της **διερεύνησης**, του **αναστοχασμού** και των καινοτόμων πρακτικών διαφορετικών ομάδων εκπαιδευτικών.
- Οι βασικές δραστηριότητες του έργου περιλαμβάνουν
 - την επιστημονική επέκταση της έννοιας των ΕΚΜ με **εξειδικευμένη ηγεσία** και **στήριξη (facilitation)**
 - την υλοποίηση στοχευμένων δραστηριοτήτων στήριξης ΕΚΜ
 - την δημιουργία αυτοδύναμης διαδικτυακής εκπαίδευσης για ηγέτες και υποστηρικτές/τριες ΕΚΜ
- Χώρες που συμμετέχουν: Γερμανία, Αυστρία, Νορβηγία, Ισπανία, Ελλάδα και Κύπρος

Επαγγελματικές
Κοινότητες Μάθησης
με δύο λόγια...

Επαγγελματικές Κοινότητες Μάθησης

- Ολοένα αυξανόμενη βιβλιογραφία για το θέμα...
- Οι Επαγγελματικές Μαθησιακές Κοινότητες (ΕΚΜ) είναι μια μορφή επαγγελματικής ανάπτυξης που παρέχει στους εκπαιδευτικούς ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο να ενεργούν ως «μαθητές» και στα σχολεία ως «κοινότητες μάθησης» (Clarke & Hollingsworth, 2002).
- Οι ΕΚΜ αναφέρονται σε μικρές ομάδες εκπαιδευτικών με **κοινά ενδιαφέροντα και όραμα**, οι οποίοι
 - συναντιούνται σε **τακτική βάση**
 - **ανταλλάσσουν** εμπειρογνωμοσύνης
 - **εργάζονται από κοινού** για τη **βελτίωση της διδακτικής τους πρακτικής** (Margalef & Roblin, 2016).
- Σε αυτό το πλαίσιο, η επαγγελματική μάθηση είναι μια **συνεχής, διαρκής, εντατική και συνεργατική** προσέγγιση για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών (Slabine, 2011) με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της μάθησης των μαθητών.

Οι Επαγγελματικές Κοινότητες Μάθησης αποτελούν επαναπροσδιορισμό της επαγγελματικής και της δια-βίου μάθησης

↓

Συλλογική
(collective)

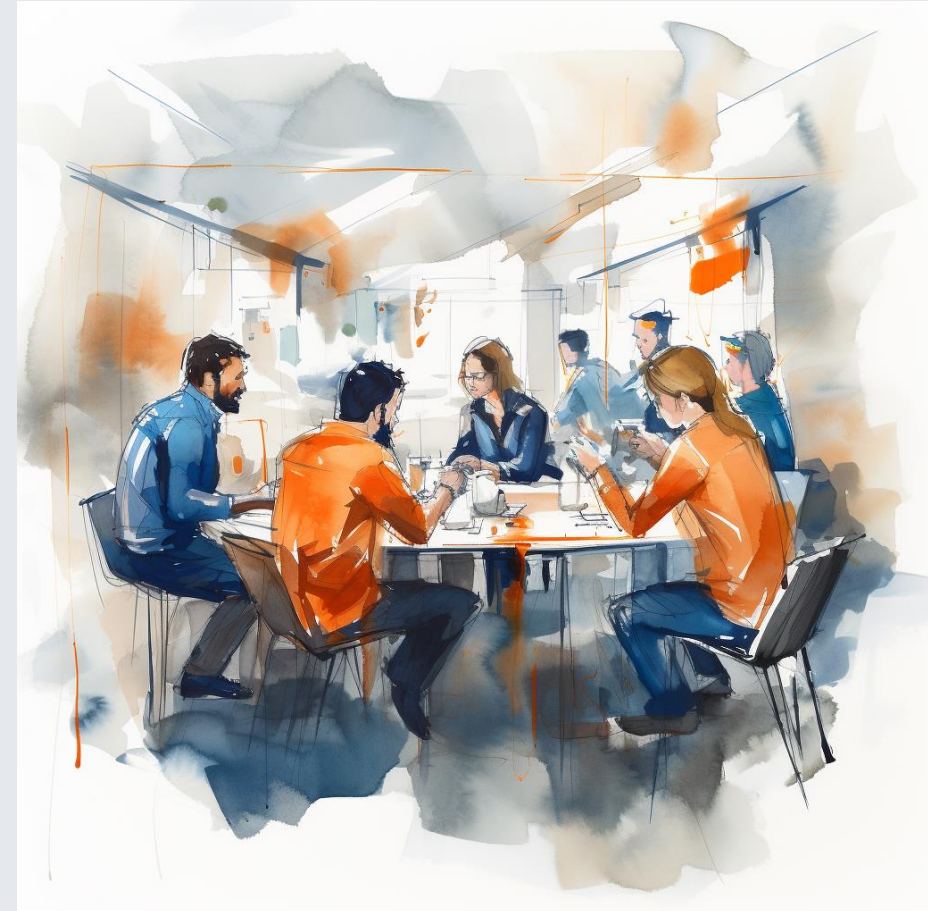
↓

Ενώ η διαδικασία της μάθησης
έχει συχνά προσωπικό χαρακτήρα
πραγματούνεται μέσα από
συνεργατικές διαδικασίες

Επαγγελματικές Κοινότητες Μάθησης

Χαρακτηριστικά

- Συλλογική ευθύνη (collective responsibility)
- Συνεργατική μάθηση (Collaborative learning)
- Αναστοχαστική μάθηση (Reflective Learning)
- Συνεργατική Εμπειρογνωμοσύνη
- Συλλογική αποτελεσματικότητα
- Ανταλλαγή απόψεων και κλίμα εμπιστοσύνης (Sharing & Trusting)
- Ευθυγράμμιση με τους Σχολικούς Στόχους
- Λήψη αποφάσεων βασισμένες σε στοιχεία και δεδομένα (Evidence-Based)
- Μεταμορφωτική πρακτική (Transformative Practice)

Αναστοχασμός Εκπαιδευτικών: Προ(σ)κλήσεις και Λύσεις

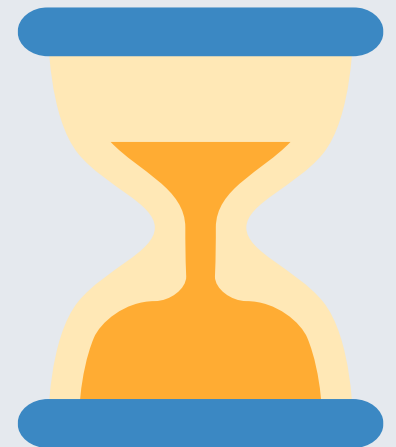

Τι σημαίνει «Αναστοχάζομαι»

- Χρησιμοποίησε τον κωδικό ή το link
- Περιέγραψε με 3 λέξεις τι σημαίνει για σένα το ρήμα αναστοχάζομαι

<https://PollEv.com/moschoulageorgalli709>

Αναστοχασμός Εκπαιδευτικών

ΔΕΝ είναι

- Ατομική διαδικασία
- Εκπαιδευτικό εργαλείο
- Δεδομένη δεξιότητα
- Αποκόμει από την καθημερινή πράξη
- Άσκηση αυτοκριτικής
- Αποκομμένος από την προηγούμενη εμπειρία, τα προηγούμενα βιώματα, τις παιδαγωγικές και επιστημονικές γνώσεις
- Αποκομμένος από το πλαίσιο μέσα στο οποίο γίνεται
- Καταγραφή του ΤΙ έγινε
- Απλοϊκή διαδικασία

ΕΙΝΑΙ

- **Κοινωνική** διαδικασία
- **Συνήθεια** του νου (habit of mind)
- Δεξιότητα που χρειάζεται **εκμάθηση** και **εξάσκηση**
- Άρρητα συνδεδεμένος με την καθημερινή **πράξη**
- **Συστηματική** προσπάθεια **αξιολόγησης** του εκπαιδευτικού έργου
- Άρρητα συνδεδεμένος με την **προηγούμενη** εμπειρία, τα προηγούμενα βιώματα, τις παιδαγωγικές και επιστημονικές γνώσεις
- Άρρητα συνδεδεμένος με το **πλαίσιο** μέσα στο οποίο γίνεται
- Καταγραφή του **ΤΙ** έγινε, **ΠΩΣ** έγινε και **ΓΙΑΤΙ** έγινε και **ΠΩΣ** θα αλλάξει
- **Δυναμική** διαδικασία

1933

Dewey

Συστηματική διερεύνηση
γνώσης και εμπειρίας
για βαθύτερη **κατανόηση**

1983

Schön

Εργαλείο **επανεξέτασης** και
βελτίωση επαγγελματικών
πρακτικών

1995

Brookfield

Ενεργητική και **συνεχής** διαδικασία
αναγνώρισης και
αξιολόγησης των παραδοχών και των
πεποιθήσεων των επαγγελματιών
με στόχο τον **μετασχηματισμό** αυτών και
των πρακτικών τους.

1998

Mezirow

Ενεργητική διαδικασία κριτικής εξέτασης
των εμπειριών με στοχο την **κατανόηση** και
τον **μετασχηματισμό** του τρόπου με τον
οποίο αποδίδουμε νόημα σε αυτές

2013

Moon

Γνωστική διαδικασία **ερμηνείας**
πολύπλοκων, μη δομημένων ιδεών για τη
μάθηση ή προβλήματων που δεν έχουν
εμφανή λύσεις

Προκλήσεις του Αναστοχασμού

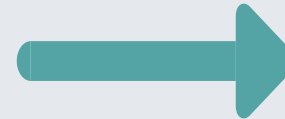
- Αμφισημία του όρου και ασάφεια διαδικασιών:
 - ✓ Δημιουργεί προβλήματα στην επιτυχή ενσωμάτωση
 - ✓ Μη δεδομένη δεξιότητα αναστοχασμού
 - ✓ Ιδιαίτερα απαιτητική διαδικασία
 - ✓ Αποτελέσματά του μη έγκυρα

Σύγχρονη Θεώρηση του Αναστοχασμού

Είναι μια διαδικασία που έχει **7** διαστάσεις:

- **Γνωστική**: παράγει γνώση
- **Ενεργητική**: προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευτικών
- **Κυκλική**: συστηματική διαδικασία αξιολόγησης και επαναξιολόγησης μίας συνθήκης
- **Ολιστική**: εξερευνά πολλαπλές ιδέες και διαφορετικές προοπτικές για να ανακατασκευάσει μια εμπειρία
- **Συναισθηματική**: συνδεδεμένη με την επαγγελματική ταυτότητα των εκπαιδευτικών
- **Συγκειμενική**: Ριζωμένη στο θεσμικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο
- **Πολύπλοκη**: Προϋποθέτει ένα συνδυασμό ταυτόχρονων δράσεων και δεξιοτήτων από την εκπαιδευτικό

Κριτική αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου, των ενεργειών και των αποφάσεων που λαμβάνουμε **πριν**, **κατά** και **μετά** την εκπαιδευτική πράξη (Αυγητίδου, 2014· Colwell κ.ά, 2015) με στόχο τον **μετασχηματισμό** των πεποιθήσεων και των πρακτικών μας, αλλά και του **πλαισίου** μέσα στο οποίο αναπαράγονται

Οφέλη του Αναστοχασμού

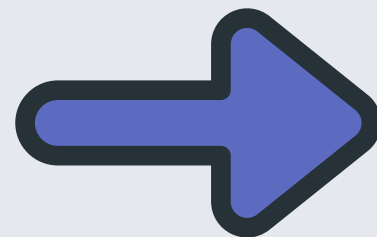
- Συμβάλλει στην απόκτηση **κριτικής επίγνωσης** για τις πρακτικές και τις πεποιθήσεις που τις καθοδηγούν
- Συμβάλλει στη συνειδητοποίηση των **σιωπηρών** μας γνώσεων, ιδέων, παραδοχών και προσωπικών μας θεωριών
- Αναδεικνύει τα **προτερήματα** και τις **αδυναμίες** της πρακτικής μας δίνοντας **λύσεις**
- Αναδεικνύει την **ιδεολογική** και **πολιτική** διάσταση των πρακτικών μας
- Προκαλεί **θετική** εκπαιδευτική **αλλαγή**
- Ενισχύει την **αυτονομία** και **ενδυνάμωση** των εκπαιδευτικών
- Συμβάλλει στην **επαγγελματική μάθηση**

Θεματολογία αναστοχασμού

Η εστίαση της εκπαιδευτικού μπορεί να προσανατολιστεί σε διάφορες πτυχές της εκπαίδευσης:

- γνωστικό αντικείμενο (Ελληνικά, Μαθηματικά κτλ)
- αναλυτικό πρόγραμμα
- παιδαγωγική της γνώση
- εκπαιδευτικές της αξίες
- προσωπικές της θεωρίες
- επαγγελματική της ταυτότητα
- παιδαγωγική της δράση
- διαχείριση τάξη κ.ά (McGregor, 2011)

1ο βήμα:
Αφετηρία

1ο και 2ο βήμα:

Παρατήρηση-Αναστοχασμός-Συλλογή δεδομένων

Με βάση ερευνητικά δεδομένα

- Εντοπίζει τη δράση της
- Αναγνωρίζει πεποιθήσεις
- Συνδέει τις προσωπικές της θεωρίες με τη δράση της
- Αναζητεί τεκμηρίωση στην επιστημονική θεωρία
- Θέτει δύσκολα ερωτήματα
- Καταγράφει συναισθήματα

Τι συμβάνει;
Πώς συμβαίνει;
Γιατί συμβαίνει;
Συναισθήματα;

3ο βήμα: Σύσταση πλάνου δράσης

Με βάση τα δεδομένα που έχει συλλέξει:

- Θέτει στόχους
- Επιστρέφει στην επιστημονική θεωρία
- Σχεδιάζει τι θα δοκιμάσει, τι θα αλλάξει
- Οργανώνει τη δράση της και τα μέσα που θα χρησιμοποιήσει

4ο βήμα: Υλοποίηση - Αξιολόγηση δράσης

Με βάση ερευνητικά δεδομένα:

- Αξιολογεί τη δράση της
- Αναγνωρίζει πεποιθήσεις
- Συνδέει τις προσωπικές της θεωρίες με τη δράση της
- Συμβουλευέται την επιστημονική θεωρία
- Θέτει δύσκολα ερωτήματα
- Καταγράφει συναισθήματα

5ο βήμα: Επανασχεδιασμός δράσης

Με βάση τα δεδομένα που έχει συλλέξει:

- **ΕΠΑΝΑ**θέτει στόχους
- **ΕΠΑΝΑ**συμβουλευέται την επιστημονική θεωρία
- **ΕΠΑΝΑ**σχεδιάζει τι θα δοκιμάσει, τι θα αλλάξει
- **ΕΠΑΝΑ**οργανώνει τη δράση της και τα μέσα που θα χρησιμοποιήσει

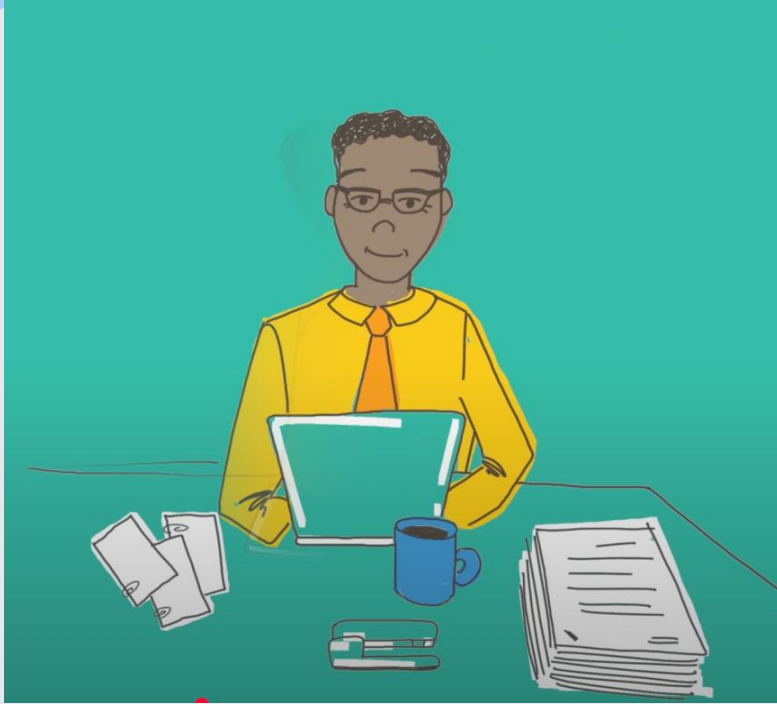
6ο βήμα: Επαναξιολόγηση δράσης

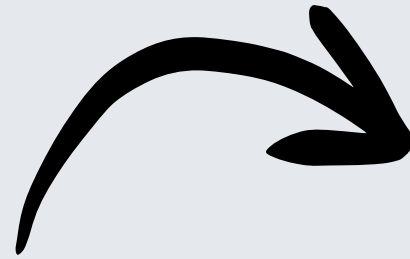
Με βάση ερευνητικά δεδομένα:

- **ΕΠΑΝ** εντοπίζει τη δράση της
- **ΕΠΑΝ** εντοπίζει πεποιθήσεις
- **ΕΠΑΝΑ** συνδέει τις προσωπικές της θεωρίες με τη δράση της
- **ΕΠΑΝΑ** συμβουλεύεται την επιστημονική θεωρία
- **ΕΠΑΝΑ** θέτει δύσκολα ερωτήματα
- **ΕΠΑΝΑ** καταγράφει συναισθήματα

Εργαλείο: Αναστοχαστικό ημερολόγιο

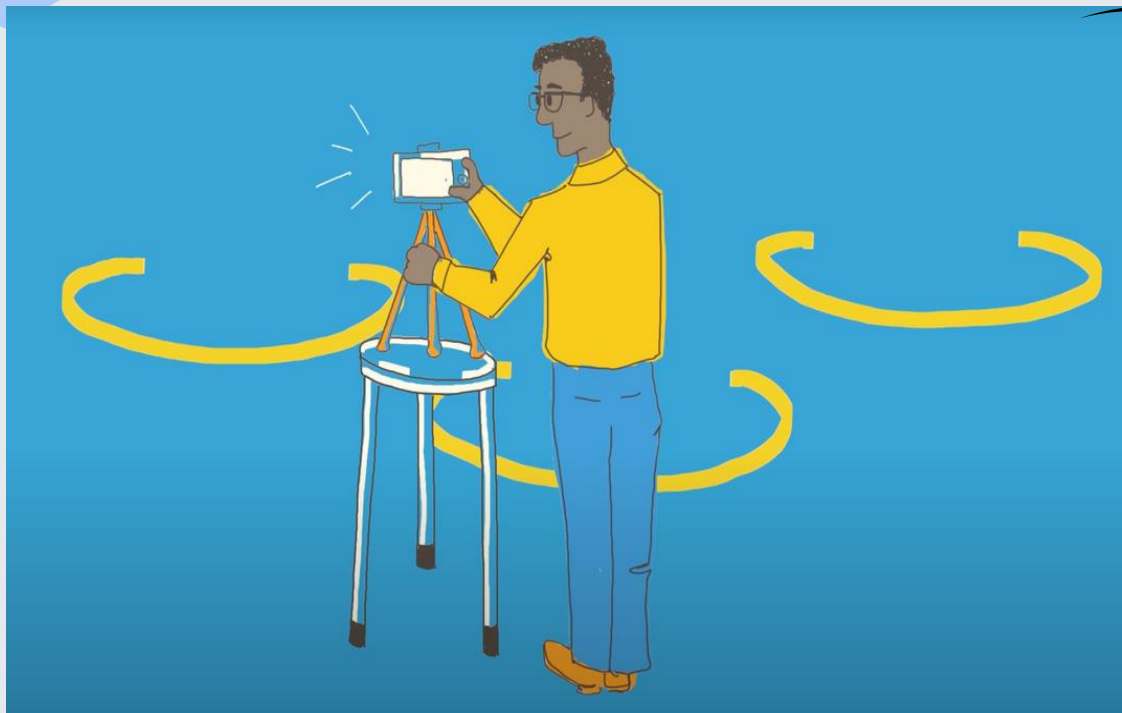
Καταγράφει τα γεγονότα, τα κρίσιμα συμβάντα, οτιδήποτε αξιομνημόνευτο

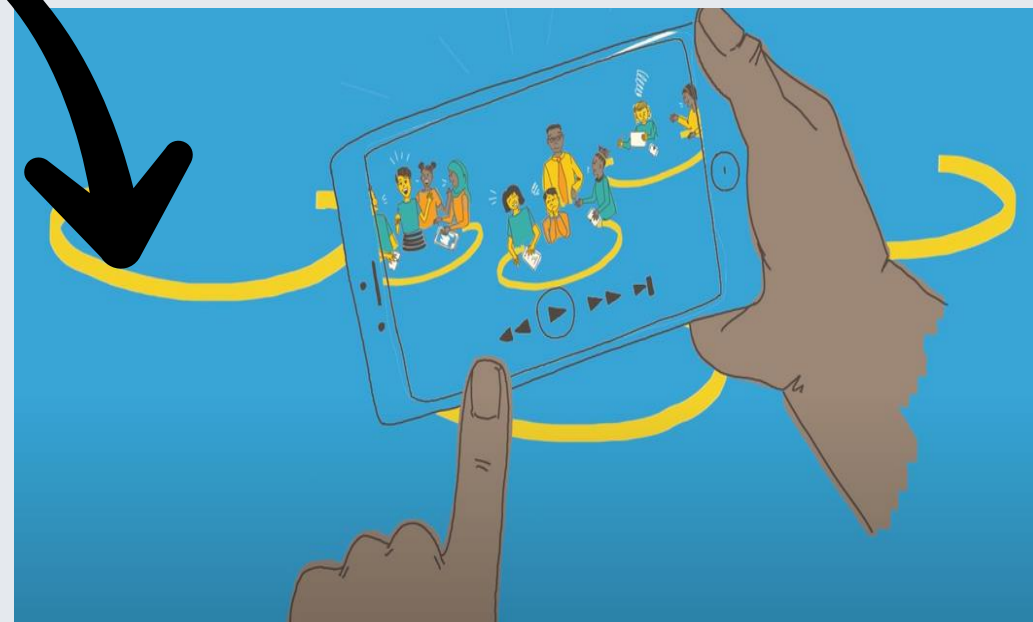
Ανακαλεί
Αναγνωρίζει
Εντοπίζει
Συσχετίζει

- γεγονότα
- συναισθήματα
- ενέργειες
- αντιδράσεις
- λάθη

Εργαλείο: Οπτικογράφηση μαθημάτων

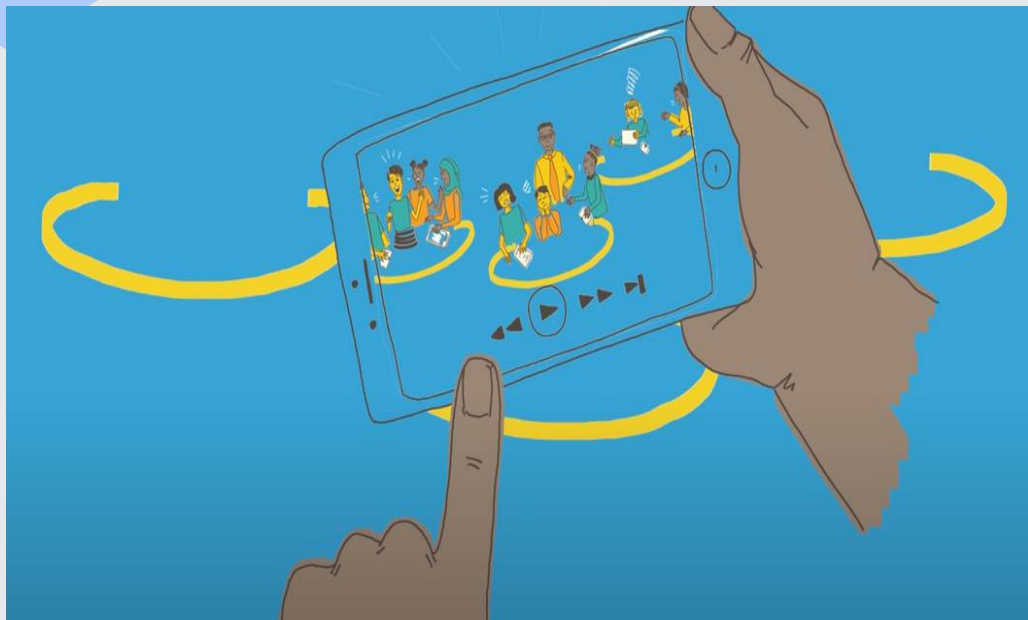
Καταγράφονται τα γεγονότα

Ανακαλεί
Αναγνωρίζει
Εντοπίζει
Συσχετίζει

- γεγονότα
- συναισθήματα
- ενέργειες
- αντιδράσεις
- λάθη

Εργαλείο: Οπτικογράφηση μαθημάτων

Αναστοχάζεται...

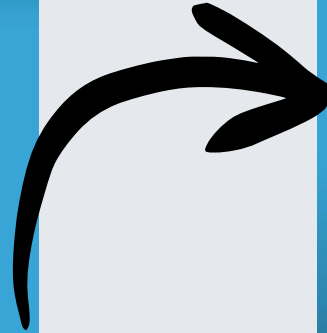
Συζητά με συναδέλφους

- Ερμηνεύει τα γεγονότα από άλλη οπτική
- Εντοπίζει τι κάνει ή δεν κάνει
- Συσχετίζει γεγονότα
- Ανταλλάζει καλές πρακτικές και γνώσεις
- Μαθαίνει νέες θεωρίες και πρακτικές
- Κατανοεί τη δράση του
- Αναγνωρίζει λάθη
- Σκέφτεται ή μαθαίνει εναλλακτικές λύσεις
- Επιστρέφει σε θεωρίες
- Συλλέγει δεδομένα

Εργαλείο: Οπτικογράφηση μαθημάτων

Καταγράφει τα γεγονότα και
αναστοχάζεται...

Συζητά με τα παιδιά

- Ερμηνεύει την οπτική των παιδιών
- Ζητά ανατροφοδότηση
- Μαθαίνει πώς μαθαίνουν
- Συσχετίζει γεγονότα
- Εντοπίζει και κατανοεί τις συνεπαγωγές της δράσης στα παιδιά
- Ακούει την “φωνή” των παιδιών
- Συλλέγει δεδομένα

Ο/Η Αναστοχαζόμενος/η Εκπαιδευτικός

- **Ενημερώνεται** συστηματικά σχετικά με τη δράση και την πρακτική της
- Παίρνει **ενημερωμένες αποφάσεις** για να βελτιώσει τις εκπαιδευτικές συνθήκες για τα εμπλεκόμενα πρόσωπα
- **Αυτοβελτιώνεται** αναδομώντας τις προσωπικές θεωρίες και τις πρακτικές της
- **Διευρύνει** τη γνώση και την κατανόησή της με ερευνητικά εμπειριστατωμένους τρόπους
- Γίνεται πιο **ανοιχτή** στο απρόβλεπτο
- Μετατρέπεται σε μία υπεύθυνη **εκπαιδευτικό-ερευνήτρια** ικανή να βελτιώνει την ποιότητα της διδασκαλίας και της παρεχόμενης μάθησης στα παιδιά
- Αποκτά **κριτική επίγνωση** και **μεταγνωστική ενημερότητα** για την πρακτική της σε κάθε εκπαιδευτική συνθήκη

Από τη θεωρία του
αναστοχασμού
στην πράξη

Ο ρόλος των Επαγγελματικών Κοινοτήτων Μάθησης

Ο αναστοχασμός, όπως παρουσιάστηκε θεωρητικά, δεν αποτελεί μια ατομική, εσωτερική ή αυθόρμητη διαδικασία.

Πρόκειται για μια σύνθετη, κοινωνική και συστηματική διεργασία που απαιτεί πλαίσιο, χρόνο, διάλογο και στήριξη.

Οι **Επαγγελματικές Κοινότητες Μάθησης (ΕΚΜ)** αποτελούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο ο αναστοχασμός:

- γίνεται συλλογικός
- βασίζεται σε δεδομένα από την πράξη
- οδηγεί σε αλλαγή και βελτίωση της εκπαιδευτικής πρακτικής

Γιατί ο αναστοχασμός χρειάζεται τις Επαγγελματικές Κοινότητες Μάθησης

Ο αναστοχασμός **δεν** ευδοκιμεί όταν παραμένει ατομικός.

Όταν ο/η εκπαιδευτικός αναστοχάζεται μόνος/η:

- αναπαράγει συχνά τις ίδιες πεποιθήσεις
- δυσκολεύεται να δει εναλλακτικές οπτικές
- δεν έχει στήριξη για να μετατρέψει τη σκέψη σε δράση

Οι ΕΚΜ:

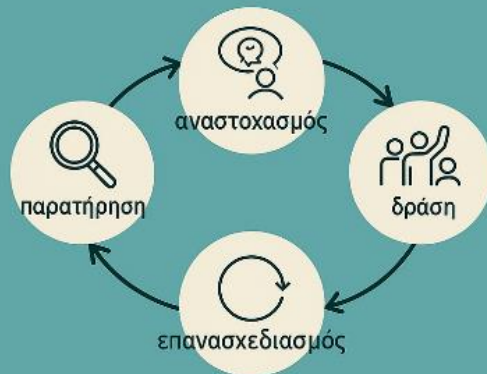
- δημιουργούν χώρο ασφάλειας και εμπιστοσύνης
- επιτρέπουν τον διάλογο και την ανταλλαγή εμπειριών
- μετατρέπουν τον αναστοχασμό σε **συλλογική επαγγελματική μάθηση**

Πώς λειτουργεί ο αναστοχασμός μέσα σε μια ΕΚΜ

Πώς λειτουργεί ο αναστοχασμός μέσα σε μια ΕΚΜ

- ✗ δεν είναι απλή αφήγηση του «τι έγινε»
- ✗ δεν περιορίζεται σε ανταλλαγή απόψεων
- ✓ δεν έχει χαρακτήρα αξιολόγησης ή κριτικής

- ✓ κοινή διερεύνηση της εκπαιδευτικής πράξης
- ✓ σύνδεση εμπειρίας, πεποιθήσεων και επιστημονικής γνώσης
- ✓ συστηματική διαδικασία που επαναλαμβάνεται στον χρόνο

Ο αναστοχασμός σε μια Επαγγελματική Κοινότητα Μάθησης:

- δεν είναι απλή αφήγηση του «τι έγινε»
- δεν περιορίζεται σε ανταλλαγή απόψεων
- δεν έχει χαρακτήρα αξιολόγησης ή κριτικής

Αντίθετα, είναι:

- κοινή διερεύνηση της εκπαιδευτικής πράξης
- σύνδεση εμπειρίας, πεποιθήσεων και επιστημονικής γνώσης
- συστηματική διαδικασία που επαναλαμβάνεται στον χρόνο
- Βασίζεται σε έναν **κύκλο**:

παρατήρηση → αναστοχασμός → δράση → επανασχεδιασμός

Πρακτικό παράδειγμα 1: Αναστοχασμός σε «κρίσιμο περιστατικό»

Θέμα: Χαμηλή συμμετοχή των παιδιών στο μάθημα

Τι είναι το κρίσιμο περιστατικό:

Ένα περιστατικό από την τάξη που προκάλεσε προβληματισμό, αμφιβολία ή αβεβαιότητα.

Μια/ένας εκπαιδευτικός παρατηρεί ότι, παρά τις προσπάθειές της/του, **τα παιδιά δεν συμμετέχουν ενεργά στο μάθημα.**

Λίγα σηκώνουν το χέρι, οι ίδιες φωνές ακούγονται κάθε φορά, ενώ αρκετά παιδιά παραμένουν σιωπηλά ή παθητικά.

:

Στόχος τής διαδικασίας του Αναστοχασμού: Να μετατραπεί η ατομική εμπειρία σε συλλογική γνώση.

Βήματα Αναστοχασμού σε «κρίσιμο περιστατικό» στα πλαίσια μιας ΕΚΜ

1. Περιγραφή του περιστατικού

Ο/η εκπαιδευτικός περιγράφει **σύντομα και περιγραφικά** την κατάσταση, χωρίς αξιολογήσεις:

- Σε ποιο μάθημα εμφανίζεται το ζήτημα
- Πότε και πώς παρατηρείται η χαμηλή συμμετοχή
- Πώς αντιδρούν τα παιδιά και πώς ο/η ίδιος/α

Βήματα Αναστοχασμού σε «κρίσιμο περιστατικό» στα πλαίσια μιας ΕΚΜ

2. Συλλογική διερεύνηση από την ομάδα

Η Επαγγελματική Κοινότητα Μάθησης θέτει κοινά ερωτήματα:

Τι συνέβη;

- Ποια παιδιά συμμετέχουν και ποια όχι;
- Σε ποιες δραστηριότητες παρατηρείται μεγαλύτερη ή μικρότερη εμπλοκή;

Γιατί μπορεί να συνέβη;

- Είναι το περιεχόμενο δυσνόητο ή μη ελκυστικό;
- Υπάρχουν συγκεκριμένες διδακτικές πρακτικές που ευνοούν ή περιορίζουν τη συμμετοχή;
- Παίζουν ρόλο παράγοντες όπως το κλίμα της τάξης, ο χρόνος, η οργάνωση;

Ποιες πεποιθήσεις φαίνεται να επηρεάζουν τη δράση;

- «Τα παιδιά που θέλουν, θα συμμετέχουν από μόνα τους»
- «Η σιωπή σημαίνει ότι δεν κατάλαβαν»
- «Αν δεν απαντούν, πρέπει να εξηγήσω ξανά εγώ»

Βήματα Αναστοχασμού σε «κρίσιμο περιστατικό» στα πλαίσια μιας ΕΚΜ

3. Αναζήτηση ερμηνειών και γνώσης (ατομική εμπειρία μετατρέπεται σε συλλογική γνώση και κοινό πλάνο δράσης.)

Η ομάδα:

- μοιράζεται **εμπειρίες συναδέλφων** από παρόμοιες τάξεις
- συζητά εναλλακτικούς τρόπους ενεργοποίησης των παιδιών
- συνδέει το περιστατικό με **παιδαγωγική και επιστημονική γνώση**, π.χ.:
 - ο ενεργητικές μορφές μάθησης
 - ο διαφοροποίηση διδασκαλίας
 - ο στρατηγικές συμμετοχής όλων των παιδιών

Τι πετυχαίνει η ΕΚΜ

Το ζήτημα:

- **παύει να είναι «πρόβλημα του ενός»**
- γίνεται αντικείμενο κοινής διερεύνησης
- οδηγεί σε ιδέες για αλλαγή της πρακτικής

Δραστηριότητα 2: Βιντεοσκόπηση διδασκαλίας και συλλογικός αναστοχασμός

Η βιντεοσκόπηση ενός μαθήματος:

- καταγράφει την πράξη όπως πραγματικά συμβαίνει
- προσφέρει κοινά δεδομένα σε όλα τα μέλη της ΕΚΜ

Στη συνέχεια η ομάδα:

- παρατηρεί χωρίς κριτική
- συζητά διαφορετικές οπτικές
- εστιάζει στις αντιδράσεις των μαθητών
- εντοπίζει εναλλακτικές παιδαγωγικές επιλογές

Ο αναστοχασμός δεν αφορά «αν ήταν καλό το μάθημα»,
αλλά πώς και γιατί λειτούργησε με τον συγκεκριμένο τρόπο.

Δραστηριότητα 3: Αναστοχαστικό ημερολόγιο της ΕΚΜ

Το αναστοχαστικό ημερολόγιο δεν λειτουργεί μόνο ατομικά, αλλά και συλλογικά.

Σε μια ΕΚΜ μπορεί να υπάρχει:

- κοινό ψηφιακό ή έντυπο ημερολόγιο
- σύντομες καταγραφές από όλα τα μέλη

Οι καταγραφές περιλαμβάνουν:

- τι δοκιμάστηκε στην πράξη
- τι λειτούργησε / τι όχι
- ερωτήματα και αμφιβολίες

Η ομάδα:

- εντοπίζει μοτίβα
- διαμορφώνει κοινά ερευνητικά ερωτήματα
- σχεδιάζει επόμενες δράσεις

Τι προσφέρει ο συλλογικός αναστοχασμός στις ΕΚΜ

Μέσα από τον αναστοχασμό στις Επαγγελματικές Κοινότητες Μάθησης, οι εκπαιδευτικοί:

- αποκτούν κριτική επίγνωση της πρακτικής τους
- αναγνωρίζουν τις σιωπηρές τους πεποιθήσεις
- συνδέουν τη δράση με την επιστημονική γνώση
- νιώθουν επαγγελματική ενδυνάμωση
- μετατρέπονται σε ενεργούς ερευνητές της πράξης τους

Ο αναστοχασμός παύει να είναι μια ατομική προσπάθεια και γίνεται **μοχλός συλλογικής επαγγελματικής μάθησης και αλλαγής.**

Διερεύνηση και ο
ρόλος της σε μία
Επαγγελματική
Κοινότητα Μάθησης

Διερεύνηση

- Όταν μιλάμε για διερεύνηση στην εκπαίδευση, δεν μιλάμε για έρευνα με την ακαδημαϊκή έννοια. Μιλάμε για έναν **τρόπο σκέψης και εργασίας** των εκπαιδευτικών.
- Στόχος διερεύνησης: Κατανόηση της κατάστασης και του περιβάλλοντος, οργάνωση αναδιαμόρφωσης εκπαιδευτικών ή ηγετικών μεθόδων και πρακτικών.
- Συμπεριλαμβάνει την κριτική αξιολόγηση απόψεων, τη συνδημιουργία κατανόησης, καθώς και τον εποικοδομητικό διάλογο
- Η διερεύνηση ξεκινά όταν: σταματάμε να λειτουργούμε μόνο με διαίσθηση ή εμπειρία

και αρχίζουμε να **θέτουμε ερωτήματα για την πρακτική μας**

- 👉 *Τι συμβαίνει στην τάξη μου;*
- 👉 *Γιατί συμβαίνει;*
- 👉 *Τι δείχνουν τα δεδομένα;*
- 👉 *Τι μπορώ να αλλάξω;*

- Με απλά λόγια, η διερεύνηση είναι η συστηματική προσπάθεια των εκπαιδευτικών να κατανοήσουν και να βελτιώσουν την πρακτική τους, βασισμένοι σε δεδομένα και σε συλλογική συζήτηση.
- Κατά το στάδιο του σχεδιασμού μπορεί να διαμορφωθεί ένα "πλάνο δράσης", το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν αναπτυξιακό εργαλείο
- Η συλλογική διερεύνηση αποτελεί ένα είδος συμμετοχικής και συλλογικής έρευνας, η οποία εστιάζεται στις επαγγελματικές πρακτικές των εκπαιδευτικών, με σκοπό την κατανόηση και τη βελτίωση των εκπαιδευτικών πρακτικών.

Διερεύνηση

- Η διερεύνηση και ο αναστοχασμός είναι στενά συνδεδεμένες και λειτουργούν συμπληρωματικά.
- Η διερεύνηση **τροφοδοτεί** τον αναστοχασμό με δεδομένα και ερωτήματα, και ο αναστοχασμός **δίνει νόημα** στη διερεύνηση και οδηγεί σε αλλαγή πρακτικής. παράλληλες και αλληλοτροφοδοτούμενες διαδικασίες
- Η διερεύνηση δεν έχει νόημα από μόνη της.
Τα δεδομένα και τα ερωτήματα χρειάζονται **αναστοχασμό** για να αποκτήσουν νόημα.
- Γι' αυτό, διερεύνηση και αναστοχασμός **δεν είναι ξεχωριστά στάδια**, αλλά διαδικασίες που λειτουργούν μαζί:
διερευνούμε για να αναστοχαστούμε
και αναστοχαζόμαστε για να αλλάξουμε την πράξη μας.
- Η διερεύνηση ως το εργαλείο για “evidence-based reflection & decision making”

Δεξιότητες Διερεύνησης

Οι δεξιότητες διερεύνησης (ιδίως στο πλαίσιο των Επαγγελματικών Κοινοτήτων Μάθησης – ΕΚΜ) αφορούν ένα σύνολο γνωστικών, κοινωνικών και αναστοχαστικών ικανοτήτων που επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς να κατανοούν, να αναλύουν και να βελτιώνουν τις πρακτικές τους βάσει δεδομένων.

Οι δεξιότητες διερεύνησης είναι η ικανότητα να ρωτάμε σωστά, να συλλέγουμε και να ερμηνεύουμε δεδομένα, να αναστοχαζόμαστε συλλογικά και να δρούμε τεκμηριωμένα.

Δεξιότητες Διερεύνησης

1. Διατύπωση ερωτημάτων

Διατύπωση σαφών, εστιασμένων και διερευνήσιμων ερωτήσεων

2. Συλλογή δεδομένων

Επιλογή κατάλληλων δεδομένων και εργαλείων (παρατήρηση, ερωτηματολόγια, μαθητικά έργα, αξιολόγηση)

3. Ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων

Σύνδεση δεδομένων με το πλαίσιο της τάξης ή της σχολικής μονάδας- χωρίς υποκειμενικά συμπεράσματα

Δεξιότητες Διερεύνησης

4. Κριτικός αναστοχασμός

- ✓ Κριτική εξέταση πεποιθήσεων και πρακτικών
- ✓ Σύνδεση θεωρίας – πράξης
- ✓ Αποδοχή αβεβαιότητας και πολλαπλών ερμηνειών

5. Συνεργατική μάθηση & διάλογος

- ✓ Ενεργητική ακρόαση
- ✓ Τεκμηριωμένος διάλογος με σεβασμό
- ✓ Συνδιαμόρφωση νοήματος και γνώσης

Δεξιότητες Διερεύνησης

6. Λήψη αποφάσεων βάσει δεδομένων

Μετατροπή των ευρημάτων σε πλάνο δράσης

Ιεράρχηση προτεραιοτήτων Επιλογή παρεμβάσεων με τεκμηρίωση

7. Σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση δράσεων

Σχεδιασμός παρακολούθηση και αξιολόγηση αποτελεσμάτων και αναπροσαρμογή

8. Μεταγνωστικές δεξιότητες

- ✓ Επίγνωση του τρόπου σκέψης και μάθησης
- ✓ Αυτορρύθμιση και συνεχής βελτίωση
- ✓ Μαθησιακή ευελιξία

Από τη θεωρία της
Διερεύνησης
στην πράξη

Πρακτική Εφαρμογή

- **1. Ερώτημα**

Οι εκπαιδευτικοί διαμορφώνουν κοινό ερώτημα διερεύνησης:

«Πώς επηρεάζουν οι διδακτικές στρατηγικές που χρησιμοποιούμε τη συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα;»

- **2. Δεδομένα**

Συλλογή δεδομένων από διαφορετικές πηγές:

Παρατηρήσεις τάξης (π.χ. ποιοι μαθητές συμμετέχουν) Μαθητικές εργασίες Σύντομο ερωτηματολόγιο προς μαθητές Καταγραφή στιγμών ενεργής συμμετοχής

- **3. Αναστοχασμός**

Σε συνάντηση της ΕΚΜ: Τι δείχνουν τα δεδομένα; Ποια μοτίβα εμφανίζονται; Τι μας εκπλήσσει; Ποιες πρακτικές φαίνεται να λειτουργούν και ποιες όχι;

Πρακτική Εφαρμογή

- **4 Δράση**

Η ομάδα:Επιλέγει μία μικρή αλλαγή πρακτικής (π.χ. χρήση ανοικτών ερωτήσεων, εργασία σε ομάδες)

Την εφαρμόζει για 2–3 εβδομάδες στην τάξη

- **5 Αξιολόγηση**

Μετά την εφαρμογή:

- ✓ Συλλέγονται νέα δεδομένα
- ✓ Συγκρίνονται με τα αρχικά
- ✓ Συζητείται αν υπήρξε βελτίωση στη συμμετοχή των μαθητών

- **6 Νέα διερεύνηση**

Η ομάδα διαμορφώνει νέο ερώτημα, π.χ.:«Πώς μπορούμε να ενισχύσουμε τη συμμετοχή των μαθητών που παραμένουν σιωπηλοί;»Και ο κύκλος ξεκινά ξανά.

Αξιολόγηση διαδικτυακού σεμιναρίου

Ιανουάριος 2026

Ευχαριστούμε για τη συμμετοχή σας στο webinar!

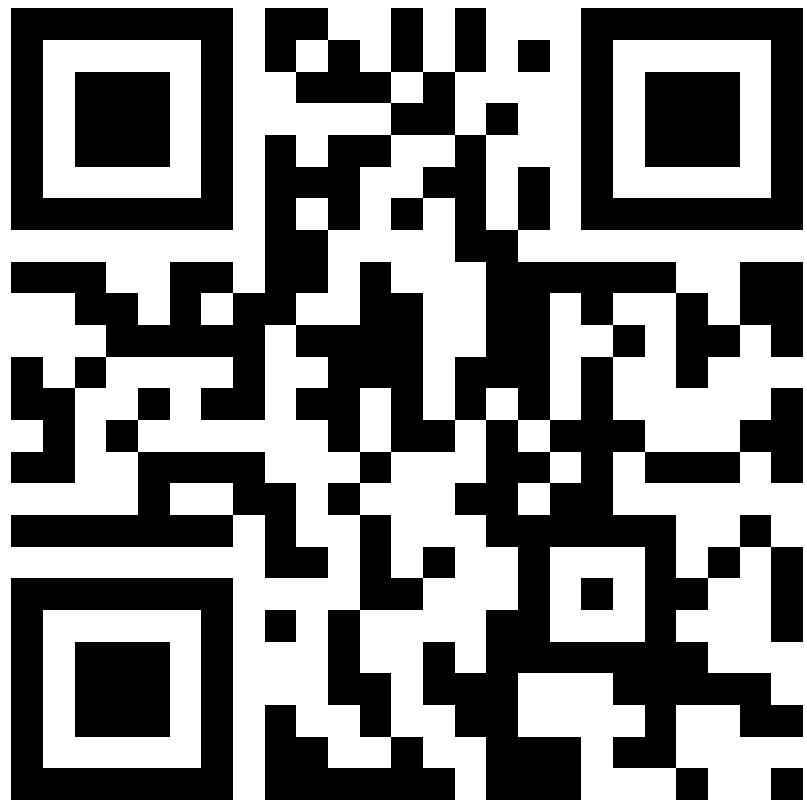
Σας παρακαλούμε να διαθέσετε 2-3 λεπτά για να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης.

Η απάντησή σας είναι ανώνυμη και προαιρετική, και οι απαντήσεις σας είναι εμπιστευτικές - δεν χρειάζεται να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις - αλλά η βοήθειά σας θα εκτιμηθεί ιδιαίτερα. Ως συντονιστικός φορέας του έργου, εξετάζουμε προσεκτικά όλη την ανατροφοδότηση που συλλέγουμε από τους συμμετέχοντες για να βελτιώσουμε τις μελλοντικές μας εκδηλώσεις και τις χρησιμοποιούμε ως μέτρο της ευθύνης μας για τη χρηματοδότηση που έχουμε λάβει.

<https://forms.gle/wggeJ41m3z3xPsT18>

Περισσότερες πληροφορίες

L.Louca@euc.ac.cy

<https://www.leafap.eu/>